

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

..META*~

PŘÍRUČKA PRO PEDAGOGY A DALŠÍ PRACOVNÍKY ŠKOLY

Začleňování vícejazyčných dětí

ZŠ Praha – Kbely

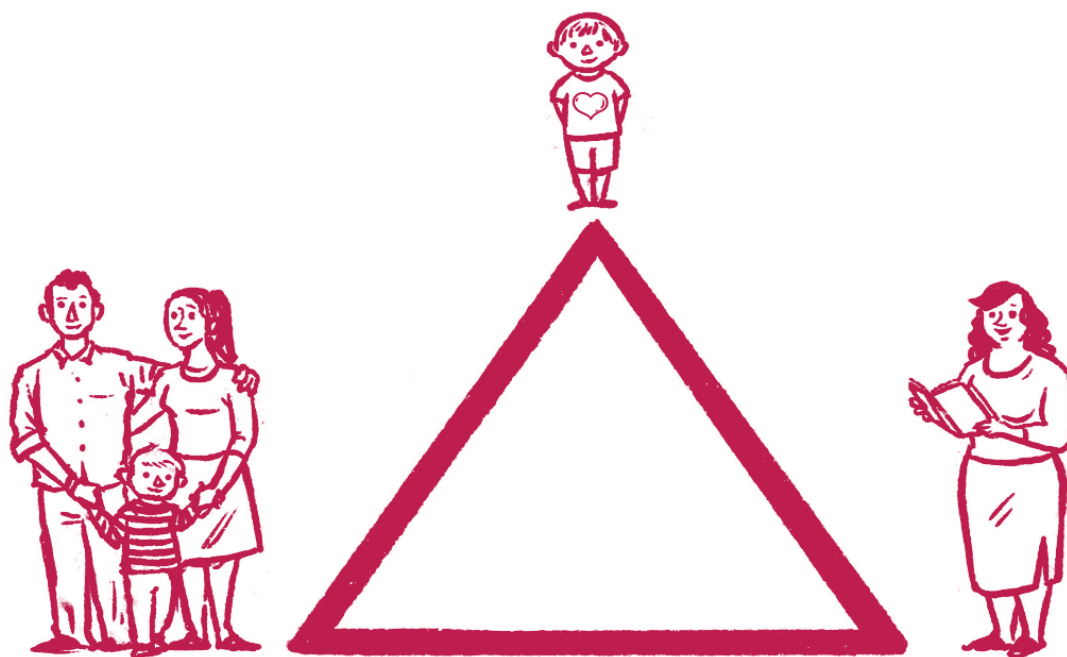

Obsah

Úvod	3
Pro koho je příručka určena	3
Proces vzniku příručky	4
Formát příručky	4
Legislativa a vymezení pojmů	4
Legislativní zdroje a Inkluzivní škola	5
Vymezení kompetencí a organizační struktura pracovníků ZŠ Kbely v systému začlenění	6
Vedení školy	7
Koordinátor začleňování vícejazyčných žáků	8
Třídní učitel	9
Učitel	10
Učitel ČDJ	10
Koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky	11
Dvojazyčný asistent pedagoga	11
Školní poradenské pracoviště	12
ŠPP a legislativa = proč je činnost ŠPP důležitá	12
Členové ŠPP a jejich podpora poskytovaná vícejazyčným dětem	13
Kontakty na členy týmu ve školním roce 2023/2024	13
Spolupráce s rodiči vícejazyčných (ukrajinských) žáků	14
Klima školy	15
Klima školy a vícejazyčné děti	16
Klima třídy	16
Třídnické hodiny	17
Obecná doporučení pro práci se třídním kolektivem	18
Specifika práce s kolektivem s vícejazyčnými dětmi	19
Učitel a klima třídy	20
Klima pedagogického sboru	20
Psychohygiena pedagogů	21
Syndrom vyhoření a jak mu předcházet	22
Diagnostika úrovně znalosti češtiny	23
Výuka češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)	24
Výuka v běžných předmětech	25
Jak aktivovat žáky, kteří nerozumí česky	25
Jak učit a zapojit vícejazyčné děti	26
Materiály do výuky	27
Hodnocení	28
Postup	28
Kritéria hodnocení	29
Co hodnotit?	29
Co je adekvátní? Co je pro žáka zvládnutelné? Co pomůže, aby žák mohl úkol zvládnout i přes jazykovou bariéru?	29
Jak získat podklad pro hodnocení, jak ověřit znalost	30
Slovní hodnocení a známky	31
Hodnocení češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)	31
Přílohy	32
Příloha č. 1 Úrovně znalosti češtiny a základní doporučení	32
Příloha č. 2 Záznam o dítěti ke sdílení nebo hodnocení	34
Příloha č. 3 Podklad pro hodnocení komunikačních kompetencí u dětí z jazykové přípravy – očekávané výstupy	35
Příloha č. 4 Příklad slovního hodnocení na ZŠ Praha – Kbely za školní rok 2022/2023	37
Příloha č. 5 Příklady slovního hodnocení z ČDJ	38

Úvod

Pro koho je příručka určena

Příručka je určena všem pedagogickým pracovníkům školy, slouží jako podpora pro jejich práci s vícejazyčnými žáky a má doporučující charakter. Jejím cílem je popsat postupy podpory a začleňování vícejazyčných žáků ve škole tak, aby každý pedagog, který se setká s vícejazyčným žákem, věděl, jak dítě co nejlépe podpořit, případně na koho se ve škole obrátit. Příručka zachycuje současný stav a zároveň realistické optimální nastavení, ke kterému chce škola směřovat. V příručce naleznete také praktické tipy pro práci s vícejazyčnými žáky v běžné výuce, v hodinách češtiny jako druhého jazyka nebo během třídnických hodin. Příručka byla vypracována v letech 2022–2023 ve spolupráci s pedagogy ZŠ Praha – Kbely pro konkrétní potřeby školy a vznikla v rámci projektu Naše čtvrt' 2 (reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/20_079/0002117), který je spolufinancován Evropskou unií v rámci Operačního programu Praha – pól růstu ČR.

Proces vzniku příručky

V přípravné fázi nejprve proběhly hloubkové rozhovory se členy školního poradenského pracoviště (speciální pedagog a výchovný poradce), během kterých zástupci školy pomohli odborným pracovnícím METY, o. p. s., zmapovat počáteční situaci podpory vícejazyčných žáků ve škole, potřeby školy v oblasti jejich začleňování a celkově reálné možnosti v rozvoji nastaveného systému. Na základě těchto jednání vznikla první hrubá podoba příručky. Aby bylo do procesu tvorby zapojeno co nejvíce pedagogů školy, následoval workshop pro zachycení potřeb pedagogů

(proběhla diskuse o naplňování těchto potřeb), zjištění rezerv a potenciálu pro zlepšení a plánování konkrétních kroků. Během setkání pedagogové diskutovali o konkrétních částech navrhované příručky. META, o. p. s., poté zpracovala výstupy do další verze a představila je pedagogům při následujícím osobním setkání. Prezentace příručky byla nato ještě zaslána pedagogům k prostudování a komentování obsahu. Následně proběhly schůzky s vedoucí školního poradenského pracoviště, se kterou byla finálně vybrána témata i obsah. Ty META, o. p. s., začlenila do konečné podoby příručky.

Formát příručky

Příručka je rozdělena do vybraných tematických bloků (viz obsah), za nimiž následuje **stručný seznam doporučené literatury**, součástí jsou také **praktické přílohy** (tipy do výuky, vzorové záznamové archy k hodnocení, příklady hodnocení atd.).

Doplňující součástí k příručce tvoří **šanon do sborovny** (verze ke kopírování, k dispozici v obou budovách školy, v nové ve 3. patře u tiskárny) a **materiály** v elektronické verzi **ve složce Žáci s OMJ** na interním učitelském disku školy (**U disk**). Zde jsou k dispozici mimo jiné modelové pracovní listy, podklady k tématu hodnocení, ale i k praktické výuce vícejazyčných žáků v rámci češtiny jako druhého jazyka (ČDJ) a běžných výukových předmětů.

 Purpurovým písmem s podtržením v příručce označujeme aktivní hypertextové odkazy (prokliky na externí online materiály).

Legislativa a vymezení pojmů

Žák-cizinec, dítě s OMJ, nebo vícejazyčné dítě/žák?

V legislativě je používán termín **žák-cizinec** (školní zákon, § 20), případně **žák s nedostatečnou znalostí češtiny** či **žák z odlišného kulturního prostředí** (vyhláška č. 27/2016 Sb.). Rozšířený termín **dítě-cizinec** však není přesný, neboť zahrnuje jen děti s cizí státní příslušností, nikoli všechny děti a žáky s odlišným mateřským jazykem či jazyky.

V této příručce používáme často místo vžitého termínu **děti/žáci s OMJ** (s odlišným mateřským jazykem) spíše termín **vícejazyčné dítě/žák**. Tento pojem nepoukazuje, na rozdíl od předchozích dvou, na nedostatky a odlišnost takových žáků, ale naznačuje potenciál, který děti s odlišným mateřským jazykem mají. Odráží se tím otevřenější přístup, který podporuje, aby děti s migrační zkušeností a s odlišným mateřským jazykem svoji vícejazyčnost postupně rozvíjely.

Legislativní minimum ve vztahu k dětem s odlišným mateřským jazykem

Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon, MŠMT)

- definuje právo na vzdělání (§ 20, odst. 1 a 2),
- definuje termín žák-cizinec,
- § 16 se věnuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP),
- zmiňuje bezplatnou přípravu žáků-cizinců, kterou definuje vyhláška č. 14/2005 Sb.

Vyhlášky ke školskému zákonu (MŠMT)

Metodické doporučení pro poskytování služeb ŠPZ (MŠMT)

- podrobně popisuje podpůrná opatření (PO) pro žáky s „nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka“.

Legislativní zdroje a Inkluzivní škola

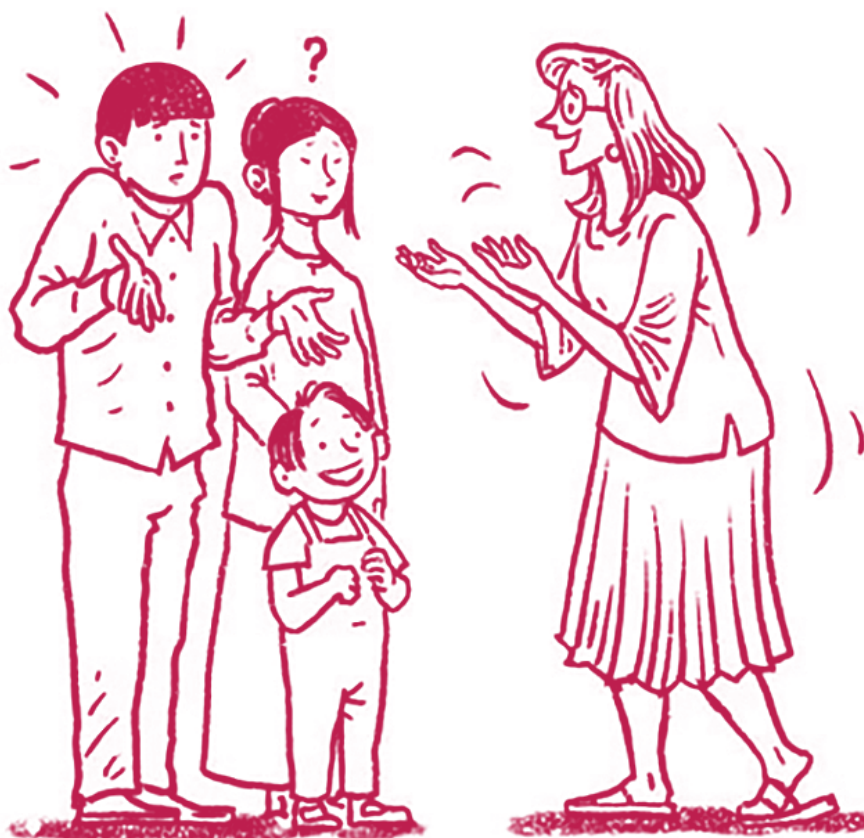

Souhrn průběžně aktualizovaných legislativních změn v tematicky rozdělených blocích naleznete na [Inkluzivní škole](http://inkluzivni.skole) (dále inkluzivniskola.cz), webové platformě METY, o. p. s.:

- [přijetí do základní školy](#)
- [zařazení do ročníku](#)
- [zdravotní pojištění](#)
- [financování češtiny jako druhého jazyka](#)
- [jazyková příprava](#)
- [jazyková podpora](#)
(týká se podpůrných opatření, na která mají vícejazyční žáci nárok)
- [hodnocení žáků s OMJ](#)
- [financování asistenta pedagoga](#)
- [vyšetření v PPP](#)

Vymezení kompetencí a organizační struktura pracovníků ZŠ Praha – Kbely v systému začlenění

Níže je popsán systém spolupráce mezi pracovníky základní školy, kteří se podílejí na začleňování vícejazyčných žáků, a jsou definovány kompetence jednotlivých členů týmu. K tématu naleznete infografiky s detailněji popsanými rolmi v efektivním nastavení **Spolupráce při začleňování vícejazyčných žáků** a popis postupu podpory **Bez spolupráce to nepůjde** (uložené rovněž v šanonu do sborovny a ve složce Žáci s OMJ na U disku školy).

Role a organizační struktura

- vedení školy
- koordinátor/ka začleňování vícejazyčných žáků
- třídní učitel/ka
- učitel/ka
- učitel/ka ČDJ
- koordinátor/ka spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky
- dvojjazyčný/á asistent/ka pedagoga (DAP)
- školní poradenské pracoviště

Vedení školy

- vícejazyčné žáky přijímá na základě platné legislativy v souladu s principy rovného přístupu ke vzdělávání (tzn. neklade přijetí žáka žádné další podmínky, jako např. znalost jazyka, typ pobytu, předchozí vzdělání apod.),
- přijímací pohovor vede ředitel a jeho zástupce pro 1. či 2. stupeň a nastavuje během něj spolupráci školy a rodičů,
- koordinuje systém podpory vícejazyčných žáků ve škole,
- zajišťuje finanční zdroje na podporu vícejazyčných žáků,
- vytváří příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti začleňování vícejazyčných žáků a tyto pracovníky podporuje,
- zařazuje žáka vždy na základě věku a absolvovaných ročníků; maximálně a spíše výjimečně je žák zařazen o jeden ročník níže (v případě přerušného vzdělání, blížícího se přechodu na SŠ apod.),
- žákovi a jeho rodičům předává ústně na infoschůzkách/třídních schůzkách (ideálně v mateřtině) potřebné informace o škole (harmonogram školního roku, pravidla školy, družiny, potřebné pomůcky k zakoupení, důležité kontakty aj.) a o českém vzdělávacím systému – v případě ukrajinských žáků s dopomocí koordinátora spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky,
- zástupce ředitele informuje třídní učitele, učitele ČDJ i ostatní pedagogy, kteří budou nového žáka učit, o jeho příchodu.

Koordinátor začleňování vícejazyčných žáků

- je pověřen ředitelem školy, aby ve spolupráci s ostatními pedagogy koordinoval systém podpory vícejazyčných žáků ve škole – tuto pozici vykonává vybraný člen ŠPP (ve školním roce 2022/23 speciální pedagožka),
- koordinuje tým učitelů vícejazyčných žáků (včetně asistentů pedagoga a dvojjazyčných asistentů pedagoga),
- na začátku školního roku probíhá tlumočená informační schůzka pro rodiče vícejazyčných žáků, kterou organizuje tým OMJ (tj. koordinátor začleňování, speciální pedagog, učitel ČDJ, v případě ukrajinských žáků koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky) s aktivní účastí třídních učitelů,
- ostatním učitelům poskytuje metodickou podporu, jak vícejazyčné žáky zapojit do běžné výuky a jak je hodnotit,
- ve spolupráci s učitelem ČDJ nastavuje formu a způsob výuky ČDJ pro jednotlivé vícejazyčné žáky,
- ve spolupráci s ostatními pedagogy na 1. i 2. stupni průběžně vyhodnocuje pokroky vícejazyčných žáků a navrhuje úpravy v podpoře,
- stanoví rovněž rozsah a rozvrh výuky ČDJ a také to, zda je vhodné odpolední doučování,
- domluvený výukový plán konzultuje s ostatními pedagogy na 1. i 2. stupni a s asistenty pedagoga, kteří se na vzdělávání vícejazyčného žáka podílejí, společně se domlouvají na způsobech podpory žáka,
- průběžně sleduje a vyhodnocuje pokroky vícejazyčných žáků ve spolupráci s ostatními učiteli na 1. i 2. stupni a na základě vyhodnocení navrhuje úpravy podpory pro žáka, úpravy komunikuje s ostatními učiteli,
- ve spolupráci s ostatními pedagogy nastavuje systém podpory vícejazyčných žáků ve škole, zpracovává jej do ŠVP.

TIP

Po domluvě s třídním učitelem a ostatními učiteli může koordinátor začleňování zpracovat plán jazykové podpory (PJP) pro vícejazyčného žáka, který stanoví cíle, jichž by žák měl dosáhnout v období dvou až tří měsíců. (Plán může obsahovat: rozsah výuky ČDJ, rozsah doučování /případně pedagogické intervence/, úpravy obsahu a metod výuky v jednotlivých předmětech, vzdělávací cíle v jednotlivých předmětech, způsob hodnocení, pomoc asistenta pedagoga, potřebné pomůcky a učebnice – srov. [Modelový plán jazykové podpory](#).)

Třídní učitel

- úzce spolupracuje s koordinátorem začleňování na vzdělávání vícejazyčných žáků,
- na začátku školního roku se zaměřuje na adaptaci dětí a stmelení třídního kolektivu; první dny zařazuje adaptačně-socializační aktivity, které podporují vytváření přátelských vazeb a respektující atmosféry ve třídě, a zařazuje je také pravidelně i v průběhu celého školního roku, aby posílil dobré klima ve třídě,
- připravuje třídní kolektiv na příchod nového vícejazyčného žáka (i pokud žák přijde v průběhu školního roku),
- je hlavní kontaktní osobou pro vícejazyčného žáka; žák ví, že se může na třídního učitele kdykoliv s čímkoliv obrátit; komunikace probíhá přímo s třídním učitelem, nebo lze využít pro komunikaci dvojjazyčné asistenty pedagoga (DAP) či koordinátora spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky,
- provádí pedagogickou diagnostiku nového žáka, spolupracuje přitom se speciálním pedagogem a výchovným poradcem,
- dlouhodobě reflektuje začleňování žáků do třídy, sleduje jejich pokroky ve vzdělávání, psychickou pohodu, motivaci k učení, postavení ve třídě, vztahy se spolužáky, chování o přestávkách, v družině apod.,
- průběžně si vyměňuje své postřehy s učitelem ČDJ žáka a domlouvá se s ním, jak žáka v případě potřeby společně podpořit v rozvoji českého jazyka,
- spolupracuje s asistentem pedagoga (má-li jej k dispozici) a domlouvá se s ním, kteří žáci a jak potřebují individuálně podpořit;

adaptace

- pomáhá nově příchozímu žákovi při adaptaci na nové školní i kulturní prostředí v prvních dnech a týdnech; provede ho po škole, vysvětlí rozvrh hodin (v případě potřeby pomocí piktogramů) a přesuny mezi učebnami, doprovodí ho do školní jídelny, kde mu ukáže vše potřebné, apod. Tímto může pověřit i DAP, zejména v případě ukrajinských dětí to má na starost koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky,
- žákům vytváří ve škole bezpečné a podporující prostředí, zaměřuje se na jejich psychickou pohodu – zpočátku více, následně ji sleduje dlouhodobě,
- posiluje adaptační procesy a socializaci vícejazyčných žáků v rámci třídnických hodin, ve třídě usiluje o respektující a podporující vztahy – úzce při tom spolupracuje s výchovným poradcem a metodikem prevence;

komunikace s rodiči

(U ukrajinských rodičů má toto na starost koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky.)

- komunikuje s rodiči vícejazyčných žáků a v případě potřeby využívá jazykově vybavené kolegy,
- pravidelně komunikuje s rodiči o pocitech a potřebách žáka, o jeho prospěchu a pokrocích, o jeho chování, jeho zapojení do kolektivu a motivaci k učení, o přizpůsobování podpory celkovému vývoji,
- průběžně informuje rodiče o nabídce volnočasových aktivit ve škole i mimo ni a o jejich důležitosti pro přirozenou integraci a neformální výuku jazyka,
- průběžně informuje rodiče o pořádání školních akcí a snaží se je do nich nenásilně zapojovat, během konání akcí dbá na to, aby rodiče nebyli kvůli jazykové bariéře vyčleněni.

Učitel

- v případě potřeby uvolňuje vícejazyčné žáky ze svého předmětu za účelem jejich účasti na výuce ČDJ,
- zohledňuje jazykovou bariéru žáka, a proto neočekává, že zvládne učivo ve stejném rozsahu jako ostatní žáci, a tento fakt zohledňuje při jeho hodnocení ve svých předmětech,
- spolupracuje s asistentem pedagoga (má-li jej k dispozici) a domlouvá s ním, kteří žáci a jak potřebují individuálně podpořit,
- hodnotí žáka individuálně, za jeho osobní pokroky, s důrazem na motivační složku, na základě plnění cílů stanovených v individuálním plánu,
- umožňuje žákovi používat během výuky Google překladač nebo online slovníky,
- v rámci standardní pedagogické intervence poskytuje žákům doučování, v případě, že má kapacitu a žáci zájem, lze vytvořit z doučovaných skupinu pouze vícejazyčných žáků.

Učitel ČDJ

- spolupracuje spolu s třídními učiteli i ostatními pedagogy a s vybraným pracovníkem ŠPP (koordinátorem začleňování vícejazyčných žáků, resp. koordinátorem spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky) a asistuje při hledání konkrétní podpory pro žáka: plán podpory (PLPP, případně plán jazykové podpory) v běžné výuce (rozsah doučování, pomoc asistenta pedagoga, individuální plán podpory a způsob hodnocení, úpravy cílů a metod výuky, pomůcky),
- zajišťuje jazykovou přípravu v době běžné výuky,
- spolupracuje s ostatními pedagogy, průběžně si vyměňuje informace o vícejazyčných žácích, vyhodnocuje pokroky žáků a navrhuje úpravy,
- konzultuje s ostatními učiteli jazykové dovednosti žáka, jeho rozvoj a hodnocení v dalších předmětech,
- žáci se rozřazují do skupin pro jazykovou přípravu zejména podle věku, je preference učit zvlášť děti 1. a 2. stupně (např. ve školním roce 2022/2023 byly děti rozděleny na dvě skupiny: děti 1.–3. tříd a děti 4.–9. tříd),
- zajišťuje vhodné výukové materiály pro děti (učebnice, pracovní listy, slovníky, multimediální pomůcky apod.).

Koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky

- získává o novém vícejazyčném žákovi co nejvíce informací ještě před jeho příchodem do školy (je-li to časově možné), např. vzdělávací historie, rodinné zázemí, okolnosti emigrace, znalost češtiny, jak s rodinou a dítětem komunikovat aj.,
- průběžně si vyměňuje své postřehy s učitelem ČDJ a domlouvá se s ním, jak žáka v případě potřeby společně podpořit,
- snaží se žákům pomoci překonat pocity vykořenění, izolace, kulturní šok; naslouchá jim, snaží se o porozumění, vytváří pro ně bezpečný prostor, umožňuje jim někam patřit, pomáhá jim se sebevýjádřením, v případě potřeby spolupracuje se školním psychologem apod.,
- je hlavní kontaktní osobou pro ukrajinsky mluvící dítě; dítě ví, že se na něj může kdykoliv s čímkoliv obrátit,
- v případě potřeby tlumočí žákům (pomáhá jako prostředník při řešení obtíží ve výuce či problémů s chováním);

komunikace s rodiči z Ukrajiny

- komunikuje o způsobu podpory žáka s jeho rodiči (po příchodu žáka do školy i průběžně) a podílí se na organizaci rodičovských infoschůzek, případně tlumočí při schůzce s učitelem,
- pravidelně se s rodiči baví o pocitech a potřebách žáka, o jeho prospěchu a pokrocích, o jeho chování, o jeho zapojení do kolektivu a motivaci k učení, o přizpůsobování podpory celkovému vývoji,
- průběžně rodiče zpravuje o nabídce volnočasových aktivit ve škole i mimo ni a o jejich důležitosti pro přirozenou integraci a neformální výuku jazyka a informuje o pořádání školních akcí a snaží se je do nich nenásilně zapojovat; během konání akcí dbá na to, aby rodiče nebyli kvůli jazykové bariéře vyčleněni.

Dvojazyčný asistent pedagoga

- provádí vícejazyčného žáka po škole, vysvětlí mu rozvrh hodin (v případě potřeby pomocí piktogramů) a přesuny mezi učebnami, doprovodí ho do školní jídelny, kde mu ukáže vše potřebné, apod.,
- spolupracuje s učiteli v hodinách běžné výuky, předem se s nimi domlouvá na průběhu hodiny a jejich vzájemné spolupráci,
- v případě potřeby podporuje žáky přímo ve výuce,
- dává žákovi jednoznačné a jednoduché instrukce, které se opakují, zadání úkolů podpoří konkrétním příkladem/ukázkou,
- úzce spolupracuje s koordinátorem spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky, v případě jiných než ukrajinských žáků s koordinátorem začleňování vícejazyčných žáků.

Školní poradenské pracoviště

ŠPP a legislativa = proč je činnost ŠPP důležitá

vyhláška č. 72/2005 Sb.,

o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Škola zpracovává a uskutečňuje program poradenských služeb ve škole, který zahrnuje popis a vymezení rozsahu činností pedagogických pracovníků, preventivní program školy včetně **strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování.**

Komunikaci s rodiči ukrajinských dětí má na starosti **koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky.** Třídní učitelé a učitelé dalších předmětů ho kontaktují v případě, že rodiče nereagují na zprávy v Bakalářích či e-mailly. Je-li to potřeba, účastní se schůzek se zákonnými zástupci jako tlumočnick.

Školní poradenské pracoviště koordinuje jeden z jeho členů. Svolává pravidelné schůzky ŠPP a zajišťuje předávání informací mezi jednotlivými členy.

Dobře koordinovaná spolupráce mezi jednotlivými členy ŠPP a zejména aktivní spolupráce s učiteli **vytváří velmi pevnou záchytnou síť uvnitř školy.**

Zaměření poradenských služeb ŠPP v souvislosti s vícejazyčnými dětmi:

- poskytování podpurných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- prevence školní neúspěšnosti,
- kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,
- podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
- průběžná a dlouhodobá péče o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení,
- včasná intervence při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů,
- předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace,
- metodická podpora učitelům při použití psychologických a speciálněpedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy,
- spolupráce a komunikace mezi školou a zákonnými zástupci,
- spolupráce školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními.

Členové ŠPP a jejich podpora poskytovaná vícejazyčným dětem

Školní metodik prevence

- vypomáhá třídním učitelům v práci se třídou / třídním kolektivem,
- mapuje klima ve třídě,
- pomáhá se začleňováním vícejazyčných dětí (podpora jednotlivce i celého kolektivu),
- objednává externí programy na podporu dobrého klimatu ve třídě nebo programy sám ve třídě realizuje.

Výchovný poradce

- podporuje učitele v práci s vícejazyčnými dětmi, pomáhá nastavovat podpůrná opatření pro tyto děti, v případě potřeby u nich řeší výchovné obtíže,
- komunikuje s rodiči vícejazyčných dětí, vysvětluje nastavená podpůrná opatření,
- pomáhá vícejazyčným žákům s přechodem na střední školu.

Speciální pedagog

- práce s vícejazyčnými dětmi, pomáhá pro ně nastavovat podpůrná opatření, konzultuje s učiteli zapojení dětí ve třídě, úroveň znalostí dětí apod.,
- zapůjčuje pomůcky pro vícejazyčné děti.

Kontakty na členy týmu ve školním roce 2023/2024

Pozice	Jméno	E-mail
Ředitelka	Eva Kulichová	kulichova@skola-kbely.cz
Zástupkyně ředitelky pro 1.–3. ročníky	Jarmila Rambousková	rambouskova@skola-kbely.cz
Zástupce ředitelky pro 4.–5. ročníky	Petr Šeda	seda@skola-kbely.cz
Zástupkyně ředitelky pro 2. stupeň	Anna Rezková	rezkova@skola-kbely.cz
Vedoucí ŠPP	Lucie Zemanová	zemanova@skola-kbely.cz
Koordinátorka začleňování vícejazyčných žáků (určený člen ŠPP)	Lucie Zemanová	zemanova@skola-kbely.cz
Speciální pedagožky	Lucie Zemanová Tereza Sajlerová	zemanova@skola-kbely.cz sajlerova@skola-kbely.cz
Metodici prevence	Lucie Ajchlerová Dušan Hrazdíra	ajchlerova@skola-kbely.cz hrazdira@skola-kbely.cz
Výchovní poradci	Eva Kulichová Petr Šeda	kulichova@skola-kbely.cz seda@skola-kbely.cz
Koordinátorka spolupráce a komunikace s ukrajinskými žáky a rodiči	Natálie Lysjuková	lysyuk@skola-kbely.cz
Učitelky ČDJ (doučování češtiny)	Natálie Lysjuková Tetyana Popovych	lysyuk@skola-kbely.cz popovych@skola-kbely.cz

Spolupráce s rodiči vícejazyčných (ukrajinských) žáků

Jak bylo popsáno výše ve výčtu kompetencí, komunikaci s ukrajinskými rodiči má na starost koordinátor spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky. S rodiči jiných vícejazyčných dětí komunikují třídní učitelé, případně koordinátor začleňování vícejazyčných žáků. Komunikace probíhá většinou prostřednictvím hromadných zpráv všem rodičům přes Bakaláře, nebo s ukrajinskými rodiči komunikují přímo, pokud rodiče již začínají rozumět česky a nepotřebují tak podporu koordinátora spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky. Ten s rodiči komunikuje převážně e-mailem, a to především s těmi, u kterých má povědomí o jazykové bariéře.

Dle potřeby je možné pro rodiče vícejazyčných dětí zorganizovat zvláštní schůzky, které jsou vedené koordinátorem spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky v ukrajinštině nebo koordinátorem začleňování vícejazyčných žáků (s tlumočnickem dle potřeby).

Na začátku školního roku probíhá úvodní schůzka, na které rodiče dostanou veškeré informace o průběhu školy. Na této schůzce jsou probírána tato témata:

- systém Bakaláři: omluvenky, známky, komunikace,
- rozvrh hodin a zkratky předmětů,
- příchody do školy,
- potřebné pomůcky,
- zákaz používání telefonu,
- školní jídelna a obědy: přihlašování a odhlašování, vyzvedávání obědů v případě nemoci dítěte,
- projektové dny: co to znamená, jak probíhají, povinná součást školní docházky,
- pravidla při vyzvedávání dětí v případě nevolnosti,
- škola v přírodě,
- potřeba potvrzení od lékaře pro účast na adaptačním kurzu, plavání atd.

Třídní schůzky pro ukrajinské rodiče mohou probíhat také odděleně a informace jsou předávány koordinátorem spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky v ukrajinštině (obdobně také pro rodiče ostatních vícejazyčných dětí). Za školní rok probíhají celkem 4 schůzky pro rodiče vícejazyčných dětí. Na schůzkách v průběhu školního roku jsou rodičům předávány další potřebné informace.

V případě potřeby individuálních schůzek probíhá komunikace skrze koordinátora spolupráce a komunikace s ukrajinskými rodiči a žáky (nebo koordinátora začleňování vícejazyčných žáků v případě ostatních vícejazyčných dětí).

Klima školy

Klima školy zjednodušeně vypovídá o tom, **jak se žáci, učitelé i rodiče cítí v prostředí dané instituce**. To přímo **ovlivňuje jejich motivaci a průběh učení**.

Školní klima je tvořeno vztahy v učitelském sboru, vztahy v kolektivech tříd i vztahy těchto kolektivů k učitelům. Do klimatu školy patří tedy péče o děti a pedagogické pracovníky, ale také péče o nepedagogické pracovníky, rodiče i návštěvníky školy.

Klima školy a vícejazyčné děti

Celkové **klima školy** je dobré mít na paměti i **v souvislosti s přítomností vícejazyčných dětí**. Asi nikdo totiž nepocítí klima školy tak intenzivně jako žák s odlišným mateřským jazykem a z odlišného kulturního prostředí, který v průběhu školní docházky nastoupí do české školy. Analogie samozřejmě platí i na jakéhokoliv nového žáka, který přestupuje do jiné školy či třídy, i když tyto změny nebude pravděpodobně pociťovat tak ostře.

Můžeme mít skvělé postupy a aktivity na začleňování dětí s OMJ do školního prostředí, ale pokud s nimi pracujeme pouze jednorázově, a nikoliv průběžně, a **pokud vědomě a dlouhodobě nekultivujeme klima celé školy směrem k hodnotám vzájemného respektu, porozumění a pozitivního přijímání vícejazyčnosti, budou možnosti integrace dětí s OMJ vždy do určité míry omezené.**

Klima třídy

- zahrnuje náladu, atmosféru a vztahy mezi dětmi ve třídě nebo mezi třídním kolektivem a pedagogy,
- je výsledkem dlouhodobějšího vzájemného působení dětí a učitelů dané třídy,
- zrcadlí vztahy ve třídě mezi dětmi i směrem k učitelům,
- je jeden z ukazatelů dobré práce učitele (jaké klima je v jeho třídě),
- podílí se na podpoře dobrého klimatu celé školy.

Příjemné, pozitivní, na společnou práci zaměřené klima má do velké míry **vliv na efektivnější osvojování učiva**. Dobré klima třídy se odráží i na výuce a **motivaci dětí**. Přímými aktéry tvorby třídního klimatu jsou děti a učitelé. **Odpovědnost** za klima ve třídě má učitel.

Klima hodnotí nejen učitelé, ale i děti. K dobremu klimatu třídy přispívají **společné aktivity a zážitky** nebo třeba školní výlety. Efektivní a dlouhodobou práci s třídním kolektivem podporují pravidelné **třídní hodiny**.

TIP

Doporučená literatura:

Jak může učitel vytvářet zdravé a podporující prostředí ve třídě? (tipy pro učitele), Nevypusť duši

Třída jako bezpečné místo pro všechny (jak na duševní pohodu, techniky na podporu duševní pohody), Nevypusť duši

Třídní klima a školní klima, R. Čapek (Grada, 2010)

Třídnické hodiny

K čemu třídnické hodiny slouží

- efektivní preventivní metoda před vznikem nežádoucího chování ve třídě,
- umožňují systematickou a dlouhodobou práci s třídním kolektivem,
- posilují pozitivní vztahy nejen mezi dětmi, ale i mezi dětmi a učitelem,
- podporují rozvoj sociálních dovedností dětí,
- pravidelným a promyšleným přístupem k práci se třídou pomáhají učitelé eliminovat nežádoucí projevy chování, které se v každé třídě čas od času objevují.

Jen systematická, promyšlená a dlouhodobá práce se třídou může být považována za dobrou prevenci nežádoucího chování.

Co obsahují

- diskuze o tom, jak se dětem ve třídě a ve škole daří, jak se cítí, jaké mají vztahy, případně konflikty, co prožívají a co potřebují,
- aktivity na rozvoj sociálních dovedností,
- reflexi, kdy se každé dítě může k průběhu třídnické hodiny a dění ve třídě vyjádřit.

Jedná se o **aktivní zapojení všech dětí** do činností, reakce na aktuální potřeby a problémy třídy a způsob vedení třídnických hodin ze strany učitele.

Takto vedené hodiny motivují děti k větší aktivitě, kdy mohou ovlivňovat své okolí, **učí děti plánovat, řešit konflikty** a větší samostatnosti a ochotě se na jejich řešení podílet.

Příklady témat

- nastavení základních pravidel pro celkovou komunikaci a fungování ve třídě, jejich průběžné upevňování,
- sebepoznání a poznávání se navzájem,
- emoce a prožívání,
- spolupráce,
- předcházení konfliktům, jejich řešení,
- společný pozitivní prožitek a posílení třídy jako týmu,
- posilování tolerance a respektu,
- předcházení diskriminaci a rasismu,
- posilování vlastní zodpovědnosti.

Praktické ukázky aktivit k nalezení v těchto metodikách do třídnických hodin (ve škole jsou k dispozici v tištěné verzi v logopedické učebně):

- **Adaptační aktivity pro 1. a 2. třídy ZŠ s dětmi s OMJ**, K. Havrdová (META, o. p. s., 2022)
- **Zdravý třídní kolektiv s dětmi s OMJ pro 1. stupeň ZŠ**, K. Havrdová (META, o. p. s., 2022)
- **Zdravý třídní kolektiv s dětmi s OMJ pro 2. stupeň ZŠ**, K. Havrdová (META, o. p. s., 2022)

Metodiky cílí na podporu orientace vícejazyčných dětí v nové skupině vrstevníků tak, aby si v ní všechny děti dokázaly najít své bezpečné místo. Soubor aktivit pomáhá kolektivu usnadnit společný start a zároveň poskytnout prostor pro hlubší seznámení v rámci třídy. Publikace se skládá z 10 tematických celků časově odpovídajících 10 vyučovacím hodinám, které na sebe navazují.

Obecná doporučení pro práci se třídním kolektivem:

- každou hodinu s dětmi zahajujeme v komunitním kruhu na zemi na koberci či v kruhu na židlích, jak jsou děti zvyklé (učitel vždy sedí na stejné úrovni jako děti),
- je vhodné předem s dětmi diskutovat o třídnických hodinách: k čemu slouží, jak budou třídnické hodiny probíhat, kdy a kde budou probíhat, jestli mají děti nějaké obavy, dotazy, náměty atd.,
- rozdělování dětí do skupin: bezpečně rozpočítat, vylosovat – je to spravedlivé, nenechat skupiny vybírat děti (pokud to aktivita nevyžaduje),
- při plánování hodiny je třeba si jasně stanovit cíl hodiny, tedy co chceme, aby si děti z hodiny odnesly,
- důležitou součástí hodiny je závěrečná reflexe,
- na konci každé hodiny je vhodné dětem poděkovat za aktivitu a spolupráci,
- stále dbáme na dodržování pravidel (oceňujeme dodržování, nepřehlížíme porušování),
- nenutíme dítě, pokud z nějakého důvodu nechce k danému tématu mluvit (můžeme nabídnout, zda si nechce popovídat po hodině).

TIP

Při plánování aktivit je dobré si zmapovat, zda **je třída zvyklá** spolupracovat, sedět v kruhu či společně sdílet své pocity, potřeby a emoce. Plánované aktivity je třeba to-
muto zjištění přizpůsobit, abychom předešli případným konfliktům a nedorozuměním:

- pokud děti nejsou zvyklé sedět v kruhu, je třeba je tomu postupně pomalu učit,
- nefunguje-li dětem spolupráce ve skupinách, začínáme dvojicemi, teprve potom zvyšujeme počet ve skupině,
- podporujeme děti ve sdílení,
- dbáme na to, aby se mezi dětmi neobjevovaly komentáře, které mohou někomu ublížit nebo ho zesměšnit,
- učíme děti respektující komunikaci (bez urážek, nadávek, ponižování, zesměšňování...),
- pokud je pro děti sdílení citlivých témat nahlas náročné, umožníme jim se vyjádřit psanou formou / kresbou.

Specifika práce s kolektivem s vícejazyčnými dětmi:

- s vícejazyčnými dětmi je vhodné si předem domluvit nějaké **znamení**, jakým dají najevo, že něčemu nerozumí (může to být např. kartička s otazníkem, kterou bude mít dítě připravenou a v případě potřeby ji ukáže učiteli, nějaký maňásek, karta, drobný předmět, palec dolů, dítě si sedne na zem nebo zaujme jinou fyzickou polohu apod.); nutností je po každém zadání aktivity ověřit nebo se ujistit, zda (nejen) vícejazyčné dítě zadání porozumělo,
- vícejazyčným dětem umožníme používat **slovníky** (tištěné i online), aby si mohly v průběhu aktivit vyhledávat slova, kterým neporozumí,
- vhodné je, aby si vícejazyčné děti vedly **vlastní slovníčky**, do kterých si budou v průběhu hodin zapisovat nová slovíčka a jejich významy ve svojí mateřštině,
- při práci je důležité najít **rovnováhu mezi přespřílišnou podporou a nezájmem** – oba dva póly jsou pro vícejazyčné dítě kontraproduktivní, přílišnou péčí na dítě v kolektivu upozorňujeme a naším nezájmem mu nenabízíme dostatečnou podporu pro adaptaci v novém prostředí,
- podporujeme **spolupráci a pozitivní reakce** (nabídka pomoci, vzájemné pochvaly mezi dětmi), vícejazyčné děti podporujeme a oceňujeme při komunikaci v českém jazyce,
- při komunikaci s vícejazyčnými dětmi používáme **krátké a jednoduché věty**, nepoužíváme souvětí a cizí výrazy,
- pokud má vícejazyčné dítě potíže s porozuměním zadání, můžeme mu nabídnout, aby se na danou aktivitu pouze dívalo, **zadání aktivity tak může odkoukat**, dáme mu možnost volby, kdy se chce zapojit – nenutíme ho do aktivity, které nerozumí,
- před aktivitami bychom měli brát na **zřetel životní, kulturní a náboženské pozadí daného dítěte**, měli bychom odlišnosti respektovat a přistupovat k nim s otevřeností a porozuměním,
- při práci s dětmi s neznalostí češtiny **využíváme podpůrných materiálů** (piktogramy, komunikační kartičky, pracovní listy, obrázky, slovníky) **v maximální možné míře**.

Práce na rozvoji mezilidských vztahů může probíhat i mimo třídnické hodiny, a to například prostřednictvím pravidelného zařazování výtvarných, hudebních, dramatických či literárních aktivit:

- v těchto aktivitách můžeme dětem dát prostor na sebevyjádření,
- děti mají možnost nahlédnout do prožívání nejen svého, ale i svých spolužáků.

Aktivity na podporu dobrých vztahů můžeme zařadit do jakékoliv hodiny. Důležité je vnímat potřeby dětí, tedy témata, která je aktuálně zajímají a která řeší.

TIP

Doporučená literatura a materiály volně ke stažení:

10krát s MKV (metodické listy pro výuku multikulturní výchovy dle osobnostního přístupu) (Člověk v tísni, Varianty, MŠMT)

Etická výchova (pracovní listy a učebnice pro 1.–9. třídu), J. Plachá a I. Koutská (NIDV, 2014)

Jaká je škola u mě doma, ed. V. Lišková (META, o. p. s., 2018), představení odlišných vzdělávacích systémů + aktivity

Metodika vedení třídnických hodin, L. Skácelová (Togga, 2012)

Než začneme s multikulturní výchovou, D. Moree & Varianty (Člověk v tísni, 2008)

Předcházení diskriminaci a rasismu (článek na inkluzivniskola.cz)

Třída v pohodě (aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky), R. Šmejkalová a K. Schmidová (SCIO)

Třídnické hodiny (metodika práce třídního učitele s tématy osobní a sociální výchovy), M. Dubec (Odyssea, 2007)

Učitel a klima třídy

- role učitele je ve třídě zásadní, ale také na něj klade nemalé požadavky,
- dohlíží na socializační proces dětí ve škole,
- měl by být schopen pomáhat dětem sociálně růst, dbát na jejich celkový osobnostně-sociální rozvoj a zajistit dětem bezpečné a podporující prostředí školy,
- mezi profesní dovednosti učitele patří mimo jiné i dovednosti vedoucí k rozvoji pozitivního klimatu třídy a k řešení všech nežádoucích projevů chování,
- stejně důležité, jako je výklad učiva, je pro děti to, jak se k nim učitel chová,
- měl by být schopen orientovat se ve vztazích mezi dětmi ve třídě,
- měl by vědět, kdo je ve třídě vůdcem, kdo má jakou prestiž, případně kdo je outsiderem,
- měl by stále pracovat na svém osobnostním seberozvoji a k tomu samému vést i děti.

Aby třídnická hodina mohla naplnit svůj smysl a význam, musí si její důležitost uvědomit samotní učitelé, kteří za vedení a průběh této hodiny **zodpovídají**.

Klima pedagogického sboru

V péči o klima školy nesmíme zapomínat na pedagogy, kteří se na utváření školního klimatu zcela zásadně podílejí. Tak jak pedagogové pečují o klima třídy, měli by pečovat i o vztahy se svými kolegy a vedením školy. Pro klima pedagogického sboru je určující kvalita interpersonálních vztahů a sociálních procesů pedagogického personálu. Charakteristiky klimatu učitelského

sboru jsou v kontextu ke klimatu celé školy považovány za primární a dílem i určující.

Za wellbeing pedagogů ve škole zodpovídá vedení školy, které by mělo o své pedagogické pracovníky pravidelně pečovat. Spokojený učitel je více motivovaný ke své práci. Motivace tak úzce souvisí s wellbeingem.

TIP

Tipy jak na to:

- aktivní naslouchání potřebám pedagogů (setkávání v menších týmech),
- roční rozhovory (individuální setkávání),
- vhodná nabídka dalšího vzdělávání,
- společné aktivity pro pedagogický sbor (teambuilding, oslavy, sportovní aktivity...),
- dotazník spokojenosti,
- podporující chápavé vedení (opora v náročných profesních i osobních situacích).

Psychohygiena pedagogů

Učitelská profese patří do pomáhajících profesí a není jednoduchá. Pedagogové jsou několik hodin denně v kontaktu s žáky, rodiči, kolegy a neustále musí něco řešit, vymýšlet nebo tvořit. V pomáhajících profesích je běžné, že probíhají tzv. **intervize a supervize**, které mají sloužit ke sdílení pocitů, problémů a náročných situací.

Mezi intervizí a supervizí jsou určité rozdíly, které mají svůj účel. **Intervize**, jak již pojem napovídá, probíhají pouze interně mezi kolegy

z dané školy. Pedagogové se tedy pravidelně scházejí a pověřený intervizor (jeden z kolegů) vede diskusi, je zde vyhrazený prostor pro sdílení práce s náročnějšími třídami či žáky. Na **supervize** si škola zve externího odborníka, který má ideálně osvědčení k vedení supervizí. Hlavní rozdíl je v tom, že externista může přinést odlišný pohled na dané situace. Není osobně zainteresovaný, protože do organizace nepatří. Cílem supervize je diskutovat a řešit problémy, které se týkají situací s žáky, nebo i záležitosti pedagogického sboru.

K čemu tedy supervize je a proč by takovou péčí měli dostávat i pedagogové? Slouží jako:

- podpora pro pedagogy
- prevence vyhoření
- řešení problémů
- bezpečné prostředí pro zpětnou vazbu
- upevnění pracovních kompetencí
- podpora při zvládání konfliktů
- náhled na situaci
- profesní rozvoj

SUPERVIZE VE ŠKOLE: NÁSTROJ PODPORY UČITELSKÉ PROFESE

Co je supervize?

- hledání řešení problémů z praxe s nezaujatým odborníkem a sdílení zkušeností
- může se týkat práce s problémovým žákem*yní, spolupráce s kolegy*němi, komunikace s rodiči žáků*yň
- nejčastěji se využívá u pomáhajících profesí

Kdo je supervizor*ka?

- má mnohaletou praxi v pomáhajících profesích, psychoterapeutický a supervizní výcvik
- pracuje formou rozhovoru, individuálně nebo ve skupině
- není zaměstnancem*kyní školy, dodržuje mlčenlivost

Přínosy supervize

- prevence vyhoření
- řešení problémů
- bezpečné prostředí pro zpětnou vazbu
- upevnění pracovních kompetencí
- podpora při zvládání konfliktů
- náhled na situaci
- profesní rozvoj

**NEVYPUSŤ
DUŠI**

Pokud se nacházíte v těžké situaci a cítíte, že je toho na vás moc, neváhejte se obrátit na Linku první psychické pomoci: 116 123.

www.nevypustdusi.cz | [@nevypustdusi](https://www.instagram.com/nevypustdusi)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

...META*~

Syndrom vyhoření a jak mu předcházet

Syndrom vyhoření vzniká důsledkem dlouhodobého stresu, kterému organismus nedokáže v delším časovém úseku odolávat bez dalších následků. Je zřejmé, že v učitelské profesi je mnoho zátěžových faktorů, kterým pedagogové musí čelit, a proto tato profese patří do jedné z nejrizikovějších skupin ohrožených syndromem vyhoření.

Z tohoto důvodu je důležité dbát na prevenci, na své duševní zdraví a také myslet na psychohygienu. Z hlediska organizační struktury školy je zodpovědností vedení postarat se o své pedagogy. Je třeba, aby učitelé dostali potřebnou podporu zejména interně od členů ŠPP a vedení školy a aby vedení mělo na zřeteli, že jednou z jeho rolí je naslouchat pedagogům a dbát o jejich potřeby.

Každý člověk může mít samozřejmě své osvědčené postupy a prostředky, jak pečovat o vlastní psychickou pohodu. Obecně platné však je: mít dostatek odpočinku a spánku, určit si hranice mezi prací a osobním životem a věnovat se ve volném čase svým koníčkům.

K syndromu vyhoření dochází až po delší době. Je vyústěním procesu, během kterého je však stále možné zasáhnout a provést změny, které vyhoření nakonec předejdou. Je ale důležité si signálů v jednotlivých fázích všimnout a provést intervenci, dokud je možná. V příložené infografice od neziskové organizace Nevypušť duši jsou přehledně uvedené projevy syndromu vyhoření a možnosti zásahu.

SYNDROM VYHOŘENÍ U VYUČJÍCÍCH

JAK SE CÍTÍM?	CO S TÍM?
 Mám pocit, že svou práci neodvádím dobře a že na ní nemám. Cítím se vyčerpaně a nemám energii.	 Budu na sebe mít realistické nároky. Požádám o pomoc a naučím se laskavě říkat NE.
 Cítím se bezmocně, postrádám smysl. Rychle se unavím a špatně spím. Reaguji cynicky a neochotně na studentky a studenty i jejich rodiče.	 Začnu si vést deník. Budu pravidelně odpočívat. Vyzkouším techniku mindfulness.
 Učení už mi nedělá takovou radost jako dřív. Nemám sílu a chuť k dalšímu vzdělávání. Chodím do práce s odporem.	 Vyzkouším supervizi. Stanovím si hranici mezi prací a odpočinkem. Budu udržovat kvalitní mezilidské vztahy v práci i mimo ni.

NEVYPUŠŤ DUŠI

www.nevypustdusi.cz | @nevypustdusi

Naskenuj mě!

TIP

Doporučená literatura:

Jak preventivně pečovat o své duševní zdraví (kontakty na odborníky), Nevypušť duši
Psychohygienu, Mají na to
Syndrom vyhoření u učitelů (příznaky, co s tím), Nevypušť duši

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

...META*~

Diagnostika úrovně znalosti češtiny

- Speciální pedagog provádí diagnostiku jazykové úrovně při příchodu žáka do školy, a dokud žák nedosáhne komunikační úrovně,
- speciální pedagog s výsledky seznamuje učitele češtiny jako druhého jazyka (ČDJ) a třídního učitele,
- výsledky jazykové diagnostiky je možné využít i jako podklad pro hodnocení,
- k jazykové diagnostice lze využít různě podrobné nástroje – naleznete ve sdílené složce **Žáci s OMJ na disku U, v šanonu do sborovny i online ke stažení:**
  - **Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání** (NPI), k zařazení do jazykové přípravy,
  - **Jazyková diagnostika** (META, o. p. s.), k podrobnějšímu nastavení výuky,
  - **Nástroj pro zjišťování jazykových kompetencí v češtině jako druhém jazyce** (NPI), nejpodrobnější diagnostika,
- po zjištění jazykové úrovně využívá učitel základní doporučení uvedená v příloze **Úrovně znalosti češtiny a základní doporučení** (příloha č. 1).

Výuka češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)

Pokud je žák začátečník, vzdělává se podle [Kurikula češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání](#) (ve škole k dispozici na disku U ve složce Žáci s OMJ a v šanonu).

Jaké použít učebnice/materiály:

- **pokud je žák začátečník na 1. stupni:**
  - [Domino. Český jazyk pro malé cizince 1, 2](#), S. Škodová (Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, 2012) – učebnice, pracovní sešit, metodika
- **pokud je žák na 2. stupni:**
  - [Levou zadní 1: Čeština jako druhý jazyk](#), T. Titěrová a kol. (META, o. p. s., 2018)
  - [Paráda! Učíme se česky](#), S. Převrátilová a kol. (FF UK, 2022)
- **pokud je skupina žáků věkově smíšená (1. a 2. stupeň dohromady):**
  - [Český jazyk pro cizince. Hezky česky I. a II.](#), J. Táborková a K. Lancová (NPI, 2022)
  - [Rodinný kurz – materiály a videosemináře pro učitele](#) (Centrum pro integraci cizinců)
- průběžně používat testy z [materiálů ke kurikulu](#)
- doplňovat dalšími materiály do výuky, např. přehled [Materiály – 3. až 9. ročník \(NPI\)](#) a další vhodné pomůcky pro SVP (ve škole k vypůjčení od ŠPP)

V logopedické učebně a ve složce Žáci s OMJ na disku U školy je rovněž k dispozici publikace [Učíme češtinu jako druhý jazyk. Průvodce pro učitele](#), B. Nosálová (META, o. p. s., 2022) – metodika, aktivity, výuka smíšené skupiny.

Materiály pro pokročilé žáky:

Na inkluzivniskola.cz je k dispozici na výběr mnoho [pracovních listů do odborných předmětů](#), dalších [materiálů pro výuku](#) češtiny a [psaní slohu](#).

Na inkluzivniskola.cz najdete také přehled [her a pomůcek](#).

Výuka v běžných předmětech

Jak aktivovat žáky, kteří nerozumí česky

- dávat úkoly, které nejsou mluvící (spojovat, skládat, doplňovat, přemísťovat),
- zapojit je do činností, které nejsou výukové, ale hýbe se při nich (mazání tabule, přinášení a odnášení pomůcek, rozdávání papírů, služba apod.),
- opakovat podobné činnosti a úkoly (dítě se to naučí situačně a nepotřebuje rozumět přesně tomu, co se říká, až časem si přiřadí slova, kterými se ty činnosti zadávají),
- psát a kreslit na tabuli – téma, klíčová slova apod. (dítě má pak přehled, co se děje, neztrácí se ve změti nesrozumitelného plynutí cizí řeči – např. když se ve třídě mluví o spravování střechy, protože je o tom třeba zmínka v literárním textu, je dobré napsat na tabuli slovo střecha, nakreslit dům a třeba i tu opravu naznačit),
- používat schémata, tabulky, nákresy (stačí i ty v učebnici nebo jen nedokonalý náčrt na tabuli),
- nevysvětlovat slovy, ale ukazovat a dávat příklady,
- dávat jednoduché instrukce (jedno dvě slova nebo gesta).

TIP

Každý učitel pamatuje na to, že:

- každé slovo může být nové a nesrozumitelné,
- učivo předáváme po malých dávkách a kontrolujeme porozumění,
- nepovede se vše na sto procent každý den a je to tak v pořádku.

Další a podrobnější tipy v infografikách [Desatero do výuky](#) a [Desatero a Sedmero pro učitele očima vícejazyčného žáka](#) (v šanonu a na interním disku U).

Jak učit a zapojit vícejazyčné děti

Hned na začátku je dobré si uvědomit, jak používáme jazyk ve výuce (více v infografice **Jaké jsou úrovně slovní zásoby**) a jak dlouho trvá vícejazyčným dětem naučit se češtinu (více v infografice **Jak dlouho se učí vícejazyčné děti češtinu** – všechny zmiňované infografiky jsou také k nahlédnutí v šanonu a ve složce Žáci s OMJ na interním disku U).

I když děti už ve výuce rozumí a zvládají běžný školní provoz, jazyk je potřeba rozvíjet dlouhodobě, protože čeština přírodovědy či dějepisu je od běžné komunikace velmi odlišná. I když se žák dorozumí v běžných komunikačních situacích, osvojení odbornějšího jazyka (např. slova jako vyplývá, odlišuje se, mnohobuněčný organismus) trvá přinejmenším 5 let. Více informací k přečtení v infografice **Jazyk potřebujeme u vícejazyčných dětí rozvíjet dlouhodobě**.

Učitel dětem poskytuje různé druhy a úrovně podpory (názorné příklady k nalezení v infografice **Ve škole nabízíme různou podporu, aby každé dítě mohlo uspět**) a učitelé pomáhá dodržení kontinuálního způsobu učení (více v infografice **Co znamená kontinuální způsob učení**) a koncentrace na klíčové učivo (více v infografice **Co učit a co hodnotit aneb rýžujeme zlato**).

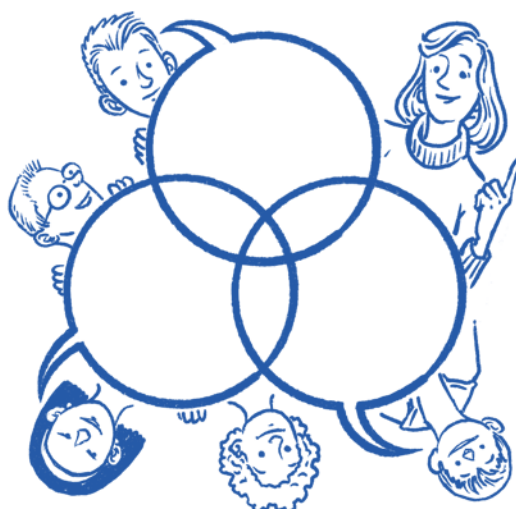
K tématu motivace žáků může pomoci infografika „bonboniéra“, kde naleznete konkrétní tipy na udržení a aktivizování motivace při výuce – **Jak motivovat vícejazyčné žáky a žákyně při výuce**.

Více k **zapojení dětí do výuky** na inkluzivniskola.cz.

Vžít se do situace vícejazyčného žáka také můžete v ilustračním **videu „Nerozumíš výkladu?“**.

Inspiraci k zapojení vícejazyčných dětí do výuky různých předmětů můžete načerpat také na **webinářích NPI**.

Materiály do výuky

Jak by měl materiál vypadat, aby byl srozumitelný pro dítě, které neumí česky?

Obsahuje:

- malé množství textu,
- jasně identifikovatelné klíčové informace,
- vizualizaci,
- příklad,
- nabídku, slovní banku, nápovědu.

Učitel může takto použít i jakýkoli obrázek či schéma z učebnic, k němu je ale důležité přidat ještě nabídku slov k přiřazení nebo popisu daného obrázku.

Pokud má žák doplňovat věty, dostane také nabídku slov, která doplňuje.

Tím, co je adekvátní, co je pro žáka zvládnutelné, co pomůže, aby žák mohl úkol zvládnout i přes jazykovou bariéru, se zabývá níže kapitola Hodnocení.

Návodné postupy, jak si vytvořit vlastní materiály tak, aby byly pro vícejazyčné žáky vhodné, najdete v článku [Tvorba pracovních listů](#) na [inkluzivniskola.cz](#).

Hotové materiály k jednotlivým školním předmětům můžete stáhnout v oddíle [Pracovní listy](#) na [inkluzivniskola.cz](#) nebo nalézt **na sdíleném disku U ve složce Žáci s OMJ** a některé také **v šanonu**.

Hodnocení

Postup

Hodnocení vícejazyčných žáků řeší učitelé se školním poradenským pracovištěm, zejm. se školními speciálními pedagogy (a tedy i koordinátorem pro začleňování vícejazyčných žáků). **Pokud žák chodí na výuku češtiny jako druhého jazyka, využije učitel hodnocení z výuky ČDJ jako součást hodnocení.** Jako podklad k tomu slouží **Záznam o dítěti ke sdílení nebo hodnocení** (příloha č. 2).

U všech žáků učitel předem určí, z čeho budou hodnoceni – co má žák umět v pololetí a na konci roku (zjistí si úroveň žáka na začátku pololetí, porovná pak s výkonem na konci – např. na začátku pololetí dá žákovi napsat text nebo mu zadá práci s těžším textem se složitější slovní zásobou nebo ho nechá odpovědět na těžší otázky a na konci mu dá totéž nebo něco podobného a může sledovat pokrok; takto lze postupovat i v menších úsecích, než je pololetí). **Příklad slovního hodnocení žáků ZŠ Praha – Kbely** je uveden v příloze č. 4.

Učitel si stanoví, co bude podkladem pro hodnocení (např. test, práce s textem, psaní textu, referát apod.) – konkrétní podoba viz dále v odstavci Co je zvládnutelné?.

Učitelé se domluví na postupu v rámci metodických sdružení a předmětových komisí:

- vyberou 2–3 témata za pololetí, která mohou i žáci, kteří neumí česky, zvládnout,
- určí, co bude podkladem pro hodnocení – konkrétní test, konkrétní úkol,
- každý učitel dává materiály do složky na učitelském disku U.

Učitel před čtvrtletím konzultuje hodnocení se speciálními pedagogy. Domlouvají se, jak ověřit znalosti, jaké nastavit hodnocení, zda slovní, nebo známku.

Učitel ČDJ se zpravidla neúčastní metodických sdružení a setkání předmětových komisí. Je však možné se s učitelem ČDJ domluvit, že může vícejazyčné žáky na hodnocení připravit.

TIP

Dobrá praxe z některých škol:

Učitel ČDJ může připravit pro vícejazyčného žáka uzpůsobený pracovní list.

Učitel ČDJ může také probrat s žáky klíčová slova a klíčové učivo v určitém tématu či pro určitou hodinu.

Osvědčuje se model **předučování** – vedle tradičního modelu doučování, kdy dítě nerozumí, nezvládá a potom dostane pomoc. Předučování spočívá v přípravě na dané téma či danou konkrétní hodinu. Dítě se předem seznámí se slovní zásobou nebo s klíčovým učivem a pak je v hodině s ostatními dětmi lépe zapojeno.

Podmínkou pro tuto spolupráci s učitelem ČDJ je redukce učiva a stanovení klíčové slovní zásoby. Učivo redukuje a klíčovou slovní zásobu stanovuje učitel předmětu nebo předmětová komise. Učitel ČDJ může na základě konzultace s učitelem pomoci s redukcí učiva a se stanovením obsahových a jazykových cílů hodiny.

Kritéria hodnocení

- znalosti a kompetence, aktivita žáka v hodině, motivace k učení, individuální přístup,
- znalost češtiny a porozumění podle odučených hodin ČDJ.

Dále viz příloha č. 3 **Podklad pro hodnocení komunikačních kompetencí u dětí z jazykové přípravy – očekávané výstupy:**

- aktivita v hodinách,	- zodpovědnost,
- aktivita celkově,	- kvalita práce,
- kreativita,	- nepovinné úkoly,
- způsob zpracování úkolů,	- odevzdávání včas,
- pečlivost,	- domácí příprava.

Co hodnotit?

Nutné podmínky k tomu, aby mohl učitel přiměřeně hodnotit:

- hodnotí úkoly, které jsou adekvátní a zvládnutelné s danou úrovní znalosti jazyka,
- hodnotí to, co žáka učil a má ověřeno, že to zvládl při výuce.

Co je adekvátní? Co je pro žáka zvládnutelné? Co pomůže, aby žák mohl úkol zvládnout i přes jazykovou bariéru? Pomůže:

- když učitel včas konzultuje s koordinátorem začleňování / speciálními pedagogy (příp. dalšími členy ŠPP) začleňování vícejazyčných žáků,
- když učitel hodnotí to, co žák už někdy dělal,
- vizualizace,
- nápověda, příklad, výběr z nabídky,
- pomůžou i jiné typy úkolů než mluvení a psaní, např.:
  - třídění,
  - skládání,
  - přiřazování,
  - spojování,
  - doplňování.

Konkrétní příklady typů cvičení následují v podkapitole níže.

Jak získat podklad pro hodnocení, jak ověřit znalost:

- ověřujeme malé kroky, malé dávky – 1 krátký úkol, 2 až 3 věty, kontrolujeme postupně,
- text píše žák tak dlouho, dokud ho nenapíše – píše ho opakovaně, vždy opravíme chyby nebo strukturu a píše ještě jednou, není důležitý delší čas, ale opakované psaní (lze využít s celou třídou),
- uzpůsobíme test či úkol tak, aby v něm byla slovní zásoba, kterou zná (z předchozích hodin nebo z hodin ČDJ),
- test či úkol je na stejné téma, jako má celá třída.

Test či úkol by měl splnit tyto podmínky (ideálně stejný test dostane celá třída):

- obsahuje klíčovou vizualizaci – nákres, graf, schéma,
- dítě doplňuje do vět z nabídky,
- dítě přiřazuje pojmy z nabídky,
- dítě skládá pojmy, obrázky (nemusí to ani obsahovat slova, příp. jen minimálně),
- dítě třídí pojmy, obrázky (nemusí to ani obsahovat slova, příp. jen minimálně),
- dítě spojuje.

Pozor!

Netvoří celé věty, nepopisuje samostatně – má nápovědu.

Dělá pouze to, co už jednou zvládlo – máme ověřeno, že slovům rozumí a že ví, co má dělat.

S přípravou může dle domluvy pomoci učitel ČDJ.

Příklady úkolů

- poskládat za sebou fáze vývinu žáby,
- poskládat za sebou jakoukoli posloupnost – vývoj člověka, historické události,
- přiřadit pojmy ke stavbě rostliny,
- přiřadit pojmy ke schématu koloběhu vody v přírodě,
- přiřadit pojmy k jednotlivým gotickým stavebním prvkům,
- přiřadit události, jména k letopočtům,
- roztrždit obrázky budov k různým stavebním slohům,
- doplnit rodokmen,
- roztrždit živočichy – obrázky nebo pojmy,
- roztrždit choroby podle původu na virové a bakteriální,
- přiřadit jména k událostem na obrázcích,
- spojit jména a události, profese, literární dílo apod.

Ukázky **grafické vizualizace obsahu** jsou k dispozici na inkluzivniskola.cz a stejně tak **tvorba pracovních listů**, které dané postupy využívají. Ke stažení jsou také vypracované **pracovní listy** k různým vyučovacím předmětům.

Pokud se jedná o **psaní slohového útvaru**, zaměřuje se učitel při hodnocení především na:

- správnou strukturu,
- charakteristické znaky – větné konstrukce, posloupnost,
- logiku a podstatu sdělení.

Pokud se jedná např. o popis, učitel se předem ujistí, že dítě zná slova, kterými má popisovat, a že rozumí zadání. Jeden popis by mělo zkusit „nanečisto“.

Slovní hodnocení a známky

Učitel hodnotí slovním hodnocením nebo známkou na základě domluvy s koordinátorem pro začleňování žáků (člen ŠPP) a třídním učitelem.

Popis známek je ve sdílené složce Žáci s OMJ na U disku.

Slovní hodnocení (struktura):

- oslovení,
- popis, co se dělo toto pololetí, případně toho, co dítě absolvovalo, pokud bylo ve škole kratší dobu,
- popis výuky jako celku nebo popis jednotlivých předmětů,
- doporučení do budoucna,
- gratulace, přání úspěchů do dalšího vzdělávání.

TIP

Inspirace pro tvorbu slovního hodnocení:

Podrobněji viz například soubor **Slovní hodnocení nejen pro ukrajinské žáky** nebo **Scio webová aplikace s konkrétními větami pro sestavení hodnocení**.

Příklad slovního hodnocení zpracovaného ve školním roce 2022/2023 pro žáka 2. ročníku k inspiraci v příloze č. 4.

Informativní videa k hodnocení ke zhlédnutí od **META, o. p. s.**, a **NPI ČR**.

Hodnocení češtiny jako druhého jazyka (ČDJ)

Hodnocení ČDJ slouží jako zpráva pro všechny učitele o tom, co se dítě učí v rámci ČDJ a jaké v tom dosahuje úrovně.

Učitel využívá **Podklad pro hodnocení komunikačních kompetencí u dětí z jazykové přípravy – očekávané výstupy** (příloha č. 3) nebo **Záznam o dítěti ke sdílení nebo hodnocení** (příloha č. 2).

Hodnocení je doporučeno udělat každé čtvrtletí a seznámit s ním třídního učitele.

Při hodnocení ČDJ učitel vychází z **Kurikula češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání** (také v tištěné formě v šanonu a ve složce Žáci s OMJ na U disku).

Příklady slovního hodnocení z ČDJ k inspiraci v příloze č. 5.

Přílohy

Příloha č. 1 – Úrovně znalosti češtiny a základní doporučení

A0 (v kurikulu jako úroveň 1) = nedomluví se

Dítě nereaguje s jistotou ústně, písemně ani jakýmkoli projevem na jednoduché pokyny, otázky (např. Máš...? Otevři. Napiš. Přečti. Rozumíš?). Reaguje pouze, pokud je ze situace jednoznačně zřejmé, o co se jedná, a když učitel doprovází promluvu názornými ukázkami (např. Napiš. – Učitel vezme tužku a píše a pak dá tužku žákovi.). Není schopno zapojit se do provozu třídy a školy bez velmi výrazné pomoci.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Rozvíjíme slovní zásobu a komunikaci zaměřenou na školní prostředí a nejbližší okolí.

A1 (v kurikulu jako úroveň 1) = domluví se s pomocí

Dítě reaguje věcně správně na jednoduché pokyny, otázky, orientuje se ve známých školních a osobních situacích. Když mluví, může špatně vyslovovat, když píše, může psát s chybami. Jeho projev je jednoduchý (vyjadřuje se jednoslovně nebo ve velmi krátkých větách) a většinou používá nesprávné gramatické tvary. Ve třídě je už schopné učit se názorné věci – např. přiřazovat slova k obrázkům, schémátům třeba i ve složitějším kontextu, pokud je úkol jednoduchý a názorný.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Rozšiřujeme slovní zásobu okruhů vzdělávacího obsahu ČDJ a podporujeme dítě v těch dovednostech, které jsou nejslabší.

A2 (v kurikulu jako úroveň 2) = domluví se

Dítě se domluví v běžných školních i osobních situacích, reaguje bez problémů slovně, písemně i činem. V jeho projevu se vyskytují gramatické chyby, má nedostatečnou slovní zásobu, nebrání to ale dorozumění s ním. Dítěti na této úrovni nebrání zapojení do třídy, výuky neznalost češtiny na běžné komunikační úrovni. Bude mít ale problémy se slovní zásobou, s jazykovými strukturami k vyjádření složitějších myšlenek a s čtením s porozuměním (texty v učebnici a literární texty). A úroveň znalosti češtiny mu pravděpodobně bude bránit ve školní úspěšnosti.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Rozvíjíme slovní zásobu a strategie práce s textem, psaní jako pravopis i jako souvislé psaní – využíváme doplňování do jazykových struktur k různým slohovým útvarům. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy z dalších předmětů.

B1 (kurikulum už tuto úroveň nepokrývá) = nemá problém s běžným vyjadřováním, ale má problém ve výuce – s vyjadřováním, psaním a čtením složitějších textů

Dítě na této úrovni zvládá školní provoz a výuku, ale často naráží na to, že nemá dostatečnou slovní zásobu, dostatečně rozvinuté vyjadřovací schopnosti, špatně píše (většinou označuje jinak hlásky, nedodržuje hranice slov v písmu, velká písmena na začátku vět), nemluví gramaticky správně. Tyto problémy většinou identifikují učitelé.

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Rozvíjíme slovní zásobu a strategie práce s textem, psaní jako pravopis i jako souvislé psaní – využíváme doplňování do jazykových struktur k různým slohovým útvarům. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima v dalších předmětech a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy z dalších předmětů.

B2 (kurikulum už tuto úroveň nepokrývá) = mluví i rozumí velmi dobře, ale to, že neumí česky jako rodilý mluvčí, mu brání ve školní úspěšnosti

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Poskytujeme dítěti především prostor, aby se mohlo déle souvisle vyjadřovat a pěstovat svůj psaný a mluvený projev mimo provoz plné třídy. Získá tak jistotu v projevu. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima v dalších předmětech a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy z dalších předmětů. Pracujeme např. s knihami nebo přírodopisem či dějepisem, prvoukou na 1. stupni.

C1 (kurikulum už tuto úroveň nepokrývá) = jeho mluvený i psaný projev se blíží rodilému mluvčímu, může mít ale větší problémy v některé z dovedností, většinou s psaním, které je na nižší úrovni než ostatní dovednosti

Co pomáhá, aby dítě překonalo tuto úroveň: Poskytujeme dítěti především prostor, aby se mohlo déle souvisle vyjadřovat a pěstovat svůj psaný a mluvený projev mimo provoz plné třídy. Získá tak jistotu v projevu. Pracujeme s učiteli v kmenové třídě na stanovení minima v dalších předmětech a využití názorných pomůcek. Pokud to jde, propojujeme výuku ČDJ s tématy z dalších předmětů. Pokud pečujeme o dítě na této úrovni, je to především proto, že jsme se domluvili s jeho učiteli, že mu prospěje trénink jedné dovednosti (psaní nebo gramatika ČDJ), případně vysvětlení nějakých obsahů z vyučování – nejedná se ale o doučování ad hoc, z hodiny na hodinu, ale o dlouhodobější plán. Pracujeme např. s knihami nebo přírodopisem či dějepisem, prvoukou na 1. stupni.

Příloha č. 2 – Záznam o dítěti ke sdílení nebo hodnocení

Jméno: .....

Jak rozumí – vždy je lepší ověřit, jestli dítě rozumí

Rozumí naučeným slovům.	Zachytí klíčové informace i v neznámém kontextu.
Rozumí ve známých situacích.	Dokáže se zorientovat i v neznámé situaci.
Potřebuje stále stejné instrukce.	Rozumí jednoduchým parafrázím v instrukcích (např. čti, přečteme si).
Potřebuje pomoc – gesta, příklady, obrázky, ukázky.	
Potřebuje, aby se na něj mluvilo pomalu.	

Jak reaguje – vždy je lepší zajistit, aby bylo dítě schopno reagovat (pomocí, ukázkou apod.)

Reaguje neverbálně (např. něco udělá – složí kartičky, spojí, začne kreslit).
Reaguje jednoduše verbálně.
Reaguje s pomocí (např. ukázka, příklad).
Reaguje ve školních situacích částečně samostatně (např. chápe běžná zadání a běžné činnosti).
Reaguje zcela samostatně.

Čtení

Neumí číst.			
Přečte jednotlivá písmena – případně zde poznámka KTERÁ písmena.			
Přečte slova a samostatné věty – slovní zásoba, kterou zná.	Přečte krátký jednoduchý text – cca 5 vět – slovní zásoba, kterou zná.	Vyhledá informace v textu, který obsahuje i neznámou slovní zásobu.	
	S nápovědou (obrázek, nákres, grafický organizér)	Bez nápovědy	Nesouvislý text s nápovědou (obrázek, nákres, grafický organizér) Text bez nápovědy

Psaní

Neumí píšmo.
Napíše písmena – případně zde poznámka KTERÁ písmena.
Doplní písmena do slov.
Opíše/přepíše slova.
Doplní slova do vět – vybere z nápovědy.
Napíše samostatně věty podle vzoru.
Napíše samostatně několik vět (3–5).
Napíše krátký text, pokud se ho předem naučí.
Napíše samostatně krátký text.

Příloha č. 3 – Podklad pro hodnocení komunikačních kompetencí u dětí z jazykové přípravy – očekávané výstupy

Příprava se uskutečňuje v rozsahu 100 až 200 hodin po dobu nejvýše 10 měsíců a je určena žákům, kteří plní povinnou školní docházku na území České republiky nejvýše 12 měsíců. Orientační délku jazykové přípravy určí ředitel školy, ve které žák plní povinnou školní docházku, podle znalostí žáka ověřených na základě jednoduché diagnostiky. **Žáci 1.–2. ročníku bez znalosti češtiny jsou vzděláváni podle úrovně 1 kurikula ČDJ. Žáci 3.–9. ročníku s neznalostí nebo velmi malou znalostí jazyka výuky jsou vzděláváni podle úrovně 1 nebo 2.**

Počet hodin výuky češtiny, které má dítě za sebou	Úroveň
40–50	1. úroveň – základní znalost a orientace
180–200	2. úroveň – komunikační znalost
350–400	Pokročilý – je schopen se relativně samostatně zapojit do výuky, v nových složitějších situacích potřebuje pomoc/podporu
700–800	Blíží se rodilému mluvčímu

(zdroj – dokumenty k Společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky)

Žáci na 1. úrovni (tj. mají za sebou cca 40–50 hodin výuky češtiny jako cizího jazyka):

- podle individuálních schopností,
- zásadní podmínka je, že nepožadujeme, aby sami tvořili věty – ani v mluveném, ani v psaném projevu.

Mluvení

Při mluvení užívá pouze naučená slova a slovní spojení.

Může mluvit i v krátkých větách.

Může samostatně sdělovat naučené informace.

Může samostatně klást naučené otázky.

Samostatně pojmenuje předměty, osoby, jevy spojené s tématem, které zná.

Jednoduchým způsobem vyjádří, že něčemu nerozumí, omluví se.

Porozumění

Zachytí známá slova, která se týkají tématu.

Krátce verbálně nebo neverbálně reaguje na otázky spojené s tématem, které zná.

Reaguje na instrukce, které zná.

Psaní

Píše primárně slova a slovní spojení s vizuální oporou.

Může ale podle individuální zralosti psát i krátké věty, které se týkají osvojovaného tématu a situací, které se ho bezprostředně týkají.

Opíše slova a fráze spojené s tématem podle předlohy.

Doplní do textu slova spojená s tématem, vždy s nápovědou – obrázek a např. první písmeno a/nebo výběr slov z tzv. slovní banky.

Čtení

Čte (např. z tabule, ze sešitu, z učebnice) slova spojená s tématem, **krátké jednoduché věty a ustálené pokyny a instrukce.**

Vyhledá informace v krátkém zjednodušeném textu vztahujícím se k tématu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

...META*

Žáci na 2. úrovni (tj. mají za sebou cca 180–200 hodin výuky češtiny jako cizího jazyka):

všechny kompetence jsou závislé na tom, že se žák nejprve obeznámil se slovní zásobou a větami, které má používat.

Aktivně se účastní rozhovorů na téma, které zná.

Samostatně říká naučená slova, věty, fráze, otázky, které se týkají tématu, které zná (např. sděluje informace o sobě, požádá o pomoc v obvyklých známých situacích).

Vyjádří, že nerozumí, a v některých případech jednoduše vyjádří, čemu nerozumí.

Jednoduše se omluví, že něco nemá, zapomněl.

Zachytí klíčové informace, pokud někdo mluví o tématu, které zná.

Reaguje na otázky a instrukce spojené s tématem, které zná, a na jejich jednoduché varianty.

Reaguje neverbálně i verbálně na větší množství otázek, které se týkají tématu, které zná.

Čte s porozuměním (např. z tabule, ze sešitu, z učebnice) instrukce a krátké jednoduché věty, které se týkají tématu, které zná.

Vyhledá informace a klíčová slova v krátkém textu spojeném s tématem, které zná.

Doplní do textu slova a věty spojené s tématem, které zná.

Napiše několik jednoduchých vět spojených s tématem, které zná.

Příloha č. 4 – Příklad slovního hodnocení na ZŠ Praha – Kbely za školní rok 2022/2023

Žák 2. ročníku, I. pololetí

Milý _____,

přišel jsi do 2. ročníku české školy po roce základního vzdělávání na Ukrajině. Uměl jsi číst pouze v ukrajinštině a znal jen azbuku. I když jsi absolvoval krátký přípravný kurz českého jazyka o prázdninách, byl pro tebe nástup do 2. třídy velmi náročný. Přesto jsi během 1. pololetí udělal ve výuce českého jazyka obrovský pokrok.

Za hodiny českého jazyka pro cizince Tě velmi chválím. Díky nim dokážeš použít jednoduchou slovní zásobu, kterou vyjadřuješ svět kolem sebe, témata školy, času, stravování, lidského těla. Vhodně se vyjadřuješ v běžných školních i mimoškolních situacích. Ve jmenovaných oblastech přiřadíš k obrázkům správné české slovo. Umíš se zeptat na význam nových a neznámých slov.

V hodinách českého jazyka v kmenové třídě velmi aktivně a se zaujetím pracuješ.

Osvojil sis všechny tvary české tiskací abecedy. I když všem slovům v krátkých a jednoduchých textech nerozumíš, dokážeš přečíst souvislé věty. Zároveň se se zájmem ptáš na význam slov, kterým nerozumíš. Budu ráda, když se zaměříš na čtení slov se souhláskami ž, š, č, ř a se skupinami dě, tě, ně, bě, pě, vě.

Velký pokrok jsi udělal při osvojování psacích tvarů písmen české abecedy. Napíšeš písmena, číslice, jednoduchá slova a jednoduché věty formou opisu. V prepisech si pomáháš tabulkou tvarů písmen a vedeš si velmi dobře. Doplníš údaje do pracovních listů.

Z probraného učiva mluvnice dokážeš seřadit písmena podle abecedy, zapíšeš správně ú, ů a umíš vyjmenovat české samohlásky, tvrdé, měkké a obojetné souhlásky. Zaměř se na rozlišování dlouhých a krátkých samohlásek ve slovech. Rozlišíš malá a velká tiskací i psací písmena.

Za práci v I. pololetí Tě, _____, velmi chválím a gratuluji Ti k získaným vědomostem a dovednostem.

Příloha č. 5 Příklady slovního hodnocení z ČDJ

Ivana, 6. ročník

Tematický okruh ČDJ v 1. čtvrtletí – Já a místo, kde jsem, žiji (osobní údaje, orientace ve škole a ve třídě, ve školním provozu – omluvy, žádosti, instrukce, slovesa činností ve škole – a ve vlastním volném čase – úvod, cesta do školy, koncept času, časová osa a slovesa)

Průběžná navrhovaná známka: **2-**

Slovní hodnocení

Mluvení, porozumění – Ivana dokáže vyjádřit žádost, přání, omluvit se, dokáže sdělit, co dělala či co bude dělat, dokáže mluvit o školním provozu – rozumí rozvrhu hodin, jednotlivým předmětům a dokáže adekvátně odpovídat na otázky, které se toho týkají. Nepoužívá ale gramaticky správné struktury – pouze pokud se výuka soustředí přímo na trénink konkrétních vět a tvarů slov. V běžné komunikaci rozumí, pokud učitel uzpůsobí tempo řeči, dělá dostatečně dlouhé pauzy a případně danou otázku, instrukci zopakuje různými způsoby. Ve známém kontextu rozumí a reaguje velmi dobře.

Další čtvrtletí: získat jistotu v mluvení, rozšířit slovní zásobu a větné struktury v běžné komunikaci, upevňovat porozumění ve známém kontextu a postupně rozšiřovat varianty

Gramatika ČDJ – slovesa: velmi dobře časuje slovesa v přítomném čase, když se soustředí, dokáže je správně používat, rozumí konceptu časové osy a adekvátně používá tvary minulého, budoucího a přítomného času; jména: rozumí konceptu skloňování. Používá tvary 6. a 4. pádu v kontextu, pokud se soustředí pouze na daný jev.

Další čtvrtletí: naučenou gramatiku používat i mimo přímý nácvik, postupovat v souladu s posloupností v ČDJ

Čtení, výslovnost – zvládá velmi dobře, pokud se soustředí.

Další čtvrtletí: výslovnost delších slov

Psaní – označování hlásek písmeny zvládá dobře.

Další čtvrtletí: trénink souvislého psaní – krátké útvary, např. popis nebo vyprávění o sobě

ČJ – pojmy a třídění:

1. souhláska
  - tvrdá, měkká, obojetná, háčky, čárky, samohláska: dlouhá, krátká
  - ovládá výborně (pojmy i třídění)
2. podstatné jméno, sloveso, předložka
  - poznává slovesa a chápe pojem, pozná podstatná jména, ale nepřičítá k pojmu „podstatná jména“

Další čtvrtletí: trénink třídění slovních druhů (výběr), případně i základní skladební dvojice; mluvnické kategorie

Dáša, 8. ročník

Tematický okruh ČDJ v 1. čtvrtletí – Já a místo, kde jsem, žiji (osobní údaje, orientace ve škole a ve třídě, ve školním provozu – omluvy, žádosti, instrukce, slovesa činností ve škole – a ve vlastním volném čase – úvod, cesta do školy, koncept času, časová osa a slovesa)

Průběžná navrhovaná známka: 1

Slovní hodnocení

Dáša si velmi rychle osvojuje slovní zásobu i gramatické struktury, je bystrá a pracovitá. Za první čtvrtletí udělala v ČDJ velký pokrok.

Mluvení, porozumění – dokáže vyjádřit žádost, přání, omluvit se, dokáže sdělit, co dělala či co bude dělat, dokáže mluvit o školním provozu – rozumí rozvrhu hodin, jednotlivým předmětům a dokáže adekvátně odpovídat na otázky, které se toho týkají. Velmi rychle si osvojuje gramaticky správné struktury a ty pak používá. V běžné komunikaci rozumí, pokud jí v tom nebrání výrazná neznalost slovní zásoby. Ve známém kontextu rozumí a reaguje velmi dobře.

Další čtvrtletí: rozšířit slovní zásobu a větné struktury v běžné komunikaci

Gramatika ČDJ – slovesa: velmi dobře časuje slovesa v přítomném čase, dokáže je správně používat, rozumí konceptu časové osy a adekvátně používá tvary minulého, budoucího a přítomného času, jména: rozumí konceptu skloňování. Používá tvary 6., 4. a 7. pádu v kontextu.

Další čtvrtletí: postupovat v souladu s posloupností v ČDJ, upevnit používání pomocného slovesa být v minulém čase

Čtení, výslovnost – zvládá velmi dobře.

Další čtvrtletí: výslovnost delších slov

Psaní – označování hlásek písmeny zvládá dobře.

Další čtvrtletí: trénink souvislého psaní – krátké útvary, např. popis nebo vyprávění o sobě, pravopis

ČJ – pojmy a třídění:

1. souhláska
  - tvrdá, měkká, obojetná, háčky, čárky, samohláska: dlouhá, krátká
  - ovládá výborně (pojmy i třídění)
2. podstatné jméno, sloveso, předložka, slovní druhy
  - chápe pojmy a třídí bez problémů

Další čtvrtletí: trénink třídění slovních druhů (výběr), případně i základní skladební dvojice; mluvnické kategorie

